

Шакалій Світлана Миколаївна
к.с.-г.н., викладач кафедри рослинництва,
Зубченко Богдан Володимирович
здобувач вищої освіти СВО Магістр
Полтавська державна аграрна академія
м. Полтава, Україна

УРОЖАЙНІСТЬ СОНЯШНИКА ЗАЛЕЖНО ВІД ПІДБОРУ ГІБРИДІВ

Соняшник є основною олійною культурою України. Серед світових виробників Україна посідає друге-третє місце за валовим збором насіння цієї культури. Однією з основних проблем вирощування соняшнику в Україні є низька та нестабільна за роками врожайність. За останні 10 років вона становила більше 2,0 т/га, що становить 23–25 % від потенційної продуктивності генотипів [1-3]. За цих умов виробництво соняшнику із високорентабельного для більшості господарств часто стає збитковим. Прибутки за врожайності соняшнику 1 т/га і менше не покривають витрат на його вирощування, урожай 1,5 т/га виводить виробників на середній рівень рентабельності, і лише за врожайності 2 т/га і більше культура забезпечує розрахунковий рівень прибутку [1].

Формування врожаю соняшника — це процес, що визначається, з одного боку, особливостями рослин, а з іншого — цілим рядом зовнішніх факторів, в тому числі і тих, які в різній мірі регулюються людиною [2].

Серед біологічних особливостей найбільш важливими є здатність гібридів створювати ценоз з певною висотою та масою рослин, формувати таку площу листя, яка б не лімітувала інтенсивність фотосинтезу, бути стійкими до несприятливих умов вегетації за рахунок різної тривалості вегетаційного періоду та окремих міжфазних періодів, інтенсивно засвоювати елементи мінерального живлення та використовувати їх на формування врожаю з певною якістю [4-5].

Таблиця 1

Урожайність насіння соняшнику за роки досліджень, т/га

Система захисту рослин (фактор А)	Гібриди (фактор В)	Урожайність, т/га			
		2017 р.	2018 р.	2019 р.	Середнє
Clearfield Plus (гербіцид Євро- Лайтінг Плюс)	Си Бакарді	4,36	4,11	3,54	4,00
	Си Неостар	4,10	4,08	3,23	3,80
Традиційна (гербіцид Стомп 330 + Фронт'єр Оптіма)	Си Бакарді	4,11	3,70	3,11	3,64
	Си Неостар	4,13	3,71	3,12	3,65
HP _{0,05}	фактор А	0,26	0,23	0,22	
	фактор В	0,34	0,33	0,32	

Погодні умови 2017–2019 років були досить сприятливими для вирощування соняшнику, про що свідчить урожайність вище 3,0 т/га.

Максимальна врожайність у всіх гібридів була зафіксована у помірно теплий із рівномірним розподілом опадів 2016 рік, а мінімальні значення отримані у теплий та сухий 2019 рік.

Для своїх досліджень ми використовували високоврожайні гібриди Си Бакарді та Си Неостар.

За використання системи захисту Clearfield Plus (гербіцид Євро- Лайтінг Плюс) кращі результати по врожайності були отримані у гібриду Си Бакарді в 2017 році – 4,36 т/га, дещо нижчими були у гібриду Си Неостар – 4,10 т/га.

За використання традиційної системи (гербіцид Стомп 330 + Фронт'єр Оптіма) вищі показники врожайності мав гібрид Си Неостар – 4,13 т/га, на 0,02 т/га нижча була врожайність у гібриду Си Бакарді.

Найменшою врожайність була в 2019 році незалежно від системи захисту рослин. В гібриду Си Бакарді вона була від 3,54 до 3,11 т/га за використання системи Clearfield Plus (гербіцид Євро- Лайтінг Плюс) та традиційної, гібрид Си Неостар відповідно 3,23; 3,12 т/га.

Погодно – кліматичні умови 2018 року сприяли доволі високій врожайності гібридів соняшнику. Вища врожайність була за використання Clearfield Plus (гербіцид Євро- Лайтінг Плюс) у гібриду Си Бакарді і становила 4,11 т/га, і перевищувала гібрид Си Неостар на 0,2 т/га.

За традиційною системою захисту від б'урянів мав вищу врожайність гібрид Си Неостар і становив 3,71 т/га. Дещо нижчою врожайність була в гібриду Си Бакарді – 3,70 т/га.

Середні показники врожайності показали, що найвища врожайність була у гібриду Си Бакарді за системи використання Clearfield Plus (гербіцид Євро- Лайтінг Плюс) 4,00 т/га, а за традиційною системою цей гібрид мав врожайність 3,64 т/га, що на 0,36 т/га нижче ніж за Clearfield Plus системою.

Бібліографічний список

1. Олійні культури в Україні: навч. Посіб. / М.М. Гаврилю та ін. Київ.: Основа, 2008. 420 с.
2. Адаменко Т. Перспективи виробництва соняшнику в Україні в умовах зміни клімату / Т. Адаменко // Агроном. – 2005. – №1. – С. 12-14.
3. Єременко О. А. Вплив РРР на ріст, розвиток та формування врожаю соняшнику в умовах Південного Степу України. *НУБіП – наукові доповіді (електронне видання)*. 2016 р. Вип. №1(58). Режим доступу : http://nd.nubip.edu.ua/2016_1/13.pdf.
4. Іванова Н. А. Ефективність виробництва товарного насіння соняшнику. *Економіка АПК*, 2004 р. №6, С.12-14.
5. Винник П. Н. Эффективность разных технологий возделывания подсолнечника. *Научно-технический бюллетень Всесоюзного научно-исследовательского института масличных культур*. 1991. № 2 (113) . С. 14–17.